

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

VALNUMMER 1924.

N:r 9.

Pris 25 öre.

De sex nycklarna.

Fem valprogram föreligga. Endast det bolsjevikiska fattas. Då man emellertid på förhand ungefär vet vad de så kallade kommunisterna komma att erbjuda kan man gott yttra sig om samtliga våra sex partiers valparoller.

Visserligen giva dessa aktstycken icke någon fullständig bild av idéerna hos de partier, som kastat ut dem. Parollerna äro tillskurna efter dagens aktuella krav och nödvändigheten tvingar partiledningarna att i dessa brev till väljarna icke gå allt för långt i analys av sina partiers ideal och uppfattning.

Den vakne iakttagaren skall emellertid i dessa olika valprogram hitta nycklarna till partiernas politiska ideal, deras samhälleliga åskådning, deras inriktning. Med valprogrammen i hand kan man öppna dörrarna till de rum, där partiernas hemligaste önskningsar döljas.

Högerpartiet ropar i sitt program efter hjälp åt de militaristiska betraktelsesätten. Detta parti vill ha ett så kallat starkt försvar utan hänsyn till objektivt fastställda behov eller till landets ekonomiska bärkraft. Högern vill vidare upphäva den allmänna rösträtten genom skattestreckets återinförande. Partiet vill med maktmedel förhindra den ekonomiska utveckling, som går mot produktionens socialisering. Det slår vakt om bolags- och godsägareväldet över stora delar av den svenska jorden. Högern arbetar med energi för tullsystemets utbyggande. Den vill ha bort 8-timmarsdagen. Detta parti är dödsskrämt inför utsikten att industriell demokrati skall genomföras. Partiet vill förhindra den svenska socialförsäkringens planmässiga utveckling. Det vill skapa en extra lagstiftning till skydd för strejkbrytare. Det motsätter sig slutligen frenetiskt en skolreform i demokratisk riktning.

En sammanställning av kraven på högerprogrammet får detta utseende. Denna nyckel passar precis i låset till den dörr, som spärrar vägen till reaktionens kamrar.

Bondeförbundet är numera ett rent högerparti, sade dess gamle ledare, riksdagsman Nilsson i Vibberbo, i en intervju för en tid sedan. Omdömet är rättvist, det visa förbundets gärningar.

I bondeförbundets valprogram finner man många klart reaktionära ansatser. När det gäller försvarsfrågan till exempel kräves det i bondeprogrammet en rent antediluviansk militär ordning, ett slags indelningsverk av den typ, som bönderna här i landet en gång arbetade så länge på att bli av med. Denna försvarsordning skulle dessutom bli mycket dyr: normalt 120 miljoner årligen.

Bondeförbundet vill även ha tullar, naturligtvis spannmåls- och andra jordbrukstullar. Överhuvud utmärker sig förbundet för inskränkta klassynpunkter i alla ekonomiska frågor. Här framträder den ökända bondsnålheten i den mest osympatiska gestalt. Snålheten bedrager visheten i synnenhet när det gäller kulturfrågorna. Trevande och försiktiga ord användas visserligen, men bockfoten, halvtidsläsningbarbariet, sticker tydligt fram i programmet.

Jordproblemen behandlas ur litet vidare synpunkter. Vad som här bjudes är dock bara halvheter. Ett krafttag till de otrygga och små jordbrukarnas hjälp och skydd vill förbundet icke taga.

De trängande sociala reformerna hoppar bondeförbundet över. Det har ingen känsla för de verkligt betryckta och lidande i samhället. Dess bondsnålhet segrar över humanitetens bud.

Använda vi denna nyckel föras

vi sålunda in i den klassegoistiska och trängsynta bondens föreställningsvärld. Vill man träna sina lungor genom att andas instängd luft skall man trava in där. Ser man politiken ur framstegsvänlig synpunkt är bondeförbundet dömt.

Liberala partiets program ger oss nyckeln till en välrensad trädgård, där övermogna fleråriga växter vårdas under den korta tid som ännu återstår innan trädgården helt lägges igen. Rabatterna äro välskötta, växterna av prydliga gamla arter.

De liberala trädgårdsmästarna tyckas tro att den samhälleliga lyckans ideal är nått bara de lyckas konservera sina liberala blomster. De hysa till synes en bestämd aversion mot nya arter, endast de gamlas doft finna nåd för deras näsborrar.

Varken fram eller tillbaka! Så ser det liberala idealet av år 1924 ut. Ty det är innehållet i Sverges liberala partis valprogram. Det ligger en orkeslöshet, en senilitetens slapphet över det. Sedan den politiska demokratins genomförande spira inga nya skott på de liberala blomstersängarna. Och då partiet saknar förståelse för den djupa innebörden hos de krav, som växa fram ur den härskande ojämna egendoms- och inkomstfördelningen, är det även dömt att försvinna, då de problem, som brusa fram ur konflikterna mellan de besittande och egendomslösa klasserna i samhället, bli de allt annat överskuggande.

Frisinnade folkpartiet har det mångordigaste programmet. Och det oklaraste! Detta program lämnar sålunda ytterst svävande besked i de båda frågor, som utgivits för att vara partiets egentliga hjärteangelägenheter: försvars- och nykterhetsfrågorna. Man har allmänt trott att det bestämda

kravet på rusdrycksförbud skulle hävdas av detta parti. Nu får man emellertid på denna punkt endast ett klumpigt försök att smita ifrån ett klart besked. Likadant är det beträffande viktiga delar av försvarsfrågan, exempelvis förhållandet till den allmänna värnplikten.

Man fäster sig vid att frisinnade folkpartiets valprogram särskilt framhåller följande: "För de många hemmen utöver Sverges land, för dess goda och fredliga inbyggare för deras välfärd och berättigade intressen, gäller det att gå till kamp vid valurnorna." Och när man läser detta kommer man ihåg, att sällan ha många svenska hem varit så hotade i grundvalarna för sin existens som under den senaste svåra arbetslöshetsperioden. Till dessa hems nödtorftiga skydd ville den dåvarande socialdemokratiska regeringen ingripa. Den blev icke i tillfälle därtill. Den vräktes åt sidan av frisinnade folkpartiet och dess ledare, hr C. G. Ekman. Ett år efter talar detta parti om hemmens skydd. Den berömde mr Pickwick uttalade en gång några vid vissa tillfällen mycket användbara ord!

Frisinnade folkpartiet är en tillfällig samlingsplats för förbudsvänliga och religiöst sekteristiska bönder, småborgare och arbetare. De frågor, som partiet speciellt skjuter i förgrunden, äro av den art att de icke så värst länge kunna hålla sig på dagordningen. I och för sig sammanhånga de icke med något för själva samhällsordningen konstitutivt. När de på ett eller annat sätt avförts från dagordningen står frisinnade folkpartiet där lika blottat på impulser och möjligheter som för närvarande det liberala partiet. Och då försvinner det från arenan under vapendånet från den fredliga kamp, som gäller egendomsordningens förvandling i socialistisk riktning.

Frisinnade folkpartiets valprogram ger oss alltså nyckeln till ett provisoriskt bostadshus, uppfört av i vissa angelägenheter med varan-

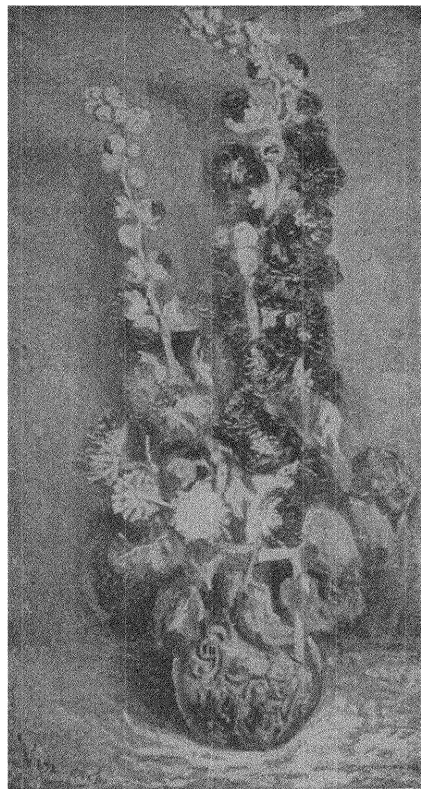
dra sympatiserande människor, som icke hava skarpa ögon nog för att upptäcka, att kommande tider kräva härbergen av betydligt solidare slag. Själva tro de måhända, att deras barack står sig genom tiderna, allrahelst de av dem som genom rökfånget stirra upp i himlen. Men till och med dessa skola få många anledningar att tänka på den vise Salomos ord: Allt är fåfänglighet och ett jagande efter vind.

Bolsjevikerna komma utan allt tvivel att bjuda på inbördeskrig och våldsdiktatur. De deltaga endast i valkampanjen för att propagera för idéer, som gå ut på de parlamentariska och demokratiska institutionernas förstörande. De äro principiella motståndare till all fredlig utveckling och äro skyldiga sina uppdragsgivare i Moskva att provocera fram en blodig uppgörelse mellan klasserna. Detta kommer måhända icke att sägas. Var och en som känner bolsjevismen vet emellertid att det är så.

Bolsjevismens nyckel öppnar dörarna för en våldets, brutalitetens och den politiska okulturens epok. Exemplet Finland, Ungern, Bayern, Italien, Norge tala därvidlag sitt dystra men övertygande språk.

Det socialdemokratiska valprogrammet ger klara besked. Det kräver kraftig militär nedrustning med den fullständiga avvapningen som slutmål. Det socialdemokratiska partiet är det enda politiska parti i landet, som utan omsvep företräder avvapningens princip. Socialdemokratin går vidare in för en lösning av jordfrågan, som dels skyddar jordens många otrygga brukare, dels syftar att skaffa dem jord, som till eget bruk och egen förkovran sträva efter sådan. Partiet kräver utbyggande och förenkling av socialförsäkringen, skolväsendets demokratisering, ett rättvist skattesystem. Det vill vidare skydda 8-timmarsdagen och börja genom den industriella demokratin.

Detta är stommen för den socialdemokratiska politiken under de

van Gogh: BLOMSTERSTYCKE.

närmast kommande åren. För att kunna föra dessa krav till seger måste ett fast parlamentariskt underlag för den socialdemokratiska politiken skapas. Socialdemokratin vill göra detta vid de kommande valen. Andra kammarens majoritet måste då erövrats.

Socialdemokratin program är ett reformprogram. Det säger vad som närmast måste göras för småfolket i detta land. När 1924 års valprogram förts ut i livet finnes där bakom massor av andra problem att lösa. Socialdemokratin tänker icke bespara sig någon möda i strävandena att fullgöra dessa uppgifter. Partiet vet att detta ingalunda är något lätt arbete. Men uppgifternas svårighet avskräcker icke. Det endast sporrar till större ansträngningar!

Detta valprogram är en nyckel, som släpper in småfolkets kvinnor och män på den energiska och konsekventa reformpolitikens fält. Må arbetets legioner till sin egen båt- nad använda den på valdagen 1924!

Ulla H—st.

Textilindustrins kvinnor!

Känn Edert ansvar som medborgarinnor! Deltag i riksdagsvalet!

Textilarbeterskor! En ny lagstiftande församling skall väljas här i landet. Ni tillhöra väljarna. Må Ni känna Edert ansvar fullt och helt. Må Ni bruka, och rätt bruka, det medel Ni äga, rätten att välja sådana lagstiftare, som kunna och vilja företräda Edra och hela arbetareklassens intressen. Många äro de väljare, män såväl som kvinnor, vilka komma att anstränga sig till det yttersta för att i riksdagen invälja sådana företrädare, som äro fiender till arbetets män och kvinnor och deras berättigade intressen. Dessa väljare ämna säkerligen icke svika vid valet. De komma att begagna sig av sin rösträtt i förlitande på att slöheten bland arbetets män och kvinnor skall bringa dem seger. Må en sådan seger utebli, ty den är orättfärdig. Och må Ni, textilarbeterskor, icke på grund av likgiltighet bidra till en sådan seger åt Edra motståndare. Använd därför rätten att rösta och därmed rätten att välja sådana företrädare i riksförsamlingen, som *Socialdemokratiska arbetarepartiet* korat!

Den medborgerliga rätt, som Ni nu förfoga över, att fritt och obehindrat kunna välja egna företrädare i landets styrande och lagstiftande församling, har kostat arbetarklassen många år av hängivet arbete, kamp och uppoffringar. En dyrbar rätt sålunda, men vilken rätt dock är fullkomligt värdelös om den icke användes. Må Ni känna ansvaret och handla såsom detta kräver! Må Ni alla använda den dyrköpta rätten att rösta. Ni äro över 20,000 här i landet som i år

förfoga över rätten att rösta på riksdagsmän. Ni äro alla tyngda av ett hårt arbete för en ringa lön, bekymmer och sociala orättvisor av mångahanda slag. Vilja Ni bibehålla allt detta, som gör livet tungt och mörkt, då använder Ni icke den dyrköpta rätten att rösta, då anser Ni makligheten vara mera värd än den lilla, enkla ansträngningen att lägga en röstsedel i en valurna, då sviker Ni Edra egna, Edra barns och hela arbetareklassens rättmätiga intressen, då lämnar Ni avgörandet i händerna på de mätta och glada människorna, på dem som icke känna bördornas tyngd här i livet såsom Ni, på dem som vilja behålla och föröka sina förmåner på bekostnad av Edra rättmätiga anspråk.

Men vilja Ni bidra till att lätta tillvarons tryck, att torka de lidande människobarnens tårar, att verkliggöra de människors hänfödda tro, som arbetade och kämpade för den rätt Ni förfoga över, då begå Ni alla och en var, glatt och segervisst den pliktjudna gärningen, att vid stundande riksdagsval lämna

Arbetarepartiet Er röst, som vill och kan företräda Edra och hela arbetarklassens intressen.

Det är ännu synnerligen illa beställt för arbetarna här i landet ifråga om skydd vid ofrivillig arbetslöshet, orkeslöshet, sjukdom, olycksfall m. m., för att icke nämna bostadsfrågan, jordfrågan, undervisningsväsendet och de många farorna i arbetet; det är likaledes dåligt beställt med skyddet åt de små barnen och de fattiga mödrarna. Dessa förhållanden, som förorsaka arbetets män och kvinnor ständiga lidanden och bekymmer, kunna förbättras och undanrödjas endast under den förutsättningen att arbetarna förstå att i full utsträckning göra sitt inflytande gällande. *Detta inflytande kan erövrast genom användandet av rösträtten och att rösta med det Socialdemokratiska arbetarepartiet.*

Textilarbeterska! Vill Du icke använda Dig av Din rätt att rösta, då har Du ingen rätt att klaga över livets hårda tryck. Du har då icke gjort vad plikten bjudit och livet kräver. Du har då svikit Dig själv, Dina barn, Din mor och Din far. Du har då svikit hela den klass, som Du med blodets starka band är bunden vid.

Nej, detta får icke, skall icke ske. Hedern, plikten, ansvaret förbjuder det. Lagg därför rösten i urnan, villigt och glatt! Må de 20,000 väverskorna, spinnerskorna och de andra textilarbeterskornas röster mer än väl väga upp borgarkvinnornas för reaktionens befästade avsedda röster.

Textyrius.

Agitera för valet! Sprid partiets och Kvinnoförbundets upplysningspropaganda! Möt upp vid valurnorna!

Kvinnolöner i fabriksarbetet.

Av Bertil Mogård.

När en social grupps ställning i samhället skall bestämmas, spela två faktorer in: å ena sidan gruppens fysiska förmögenheter, å andra de åskådningar, som bilda opinionen beträffande densamma. Den första faktorn förändras långsamt och är väl den dominerande, den senare såsom grundad på omdömen och idéer skiftar stundom ganska lätt men är åter föga stabil och ej sällan byggd på ren social vidskepelse eller fördomar. Man märker detta isynnerhet, då det gäller att bestämma kvinnans ställning i det sociala livet. Könsmotsättningarna kunna då lätt grumla objektiviteten. Till detta kommer vidare, att för mannen en förändring i tänkande och handlande gent emot kvinnan medför en högst betydande rubbning i de manliga intressena och vanorna.

Kvinnans fysiologiska byggnad ställer henne ej sällan i ett beroende av mannen som den fysiskt starkare, medan hennes uppgift som moder och hemmets vårdarinna placerar henne i ett ogynnsamt läge gentemot de uppgifter, som måste fyllas utom hemmet. Dessa övertagas därför tämligen lätt av männen, och kvinnan hänvisas till en för samhällslivet mindre önskvärd passivitet. Förr ansågs denna rentav nödvändig och i varje fall såsom mest "passande". De religiösa uppfattningarna gjorde sitt till att stärka denna tämligen oberättigade manliga överlägsenhet, som i lag och samhälle gav henne fäder, bröder, äkta män, ja, stundom t. o. m. de egna sönerna till herrar.

Revolutionen ifråga om kvinnans sociala ställning kom vid mitten av 1800-talet. Omvälvningarna på produktionsteknikens område gävo väl första stöten, men även det medvetet politiska livet med de ökade kraven på frigörelse i allmänhet medförde beträffande kvinnoemancipationen vissa konsekvenser, som i grund förändrade hennes sociala ställning. Numera kan man säga, att hon trätt utom hemmets slutna väggar och t. o. m. kastat sig in på arbetsmarknaden med dess hårda konkurrens-lagar. I stor och väsentlig utsträckning deltar hon såväl i det intellektuella arbetet som i det industriella. Kvinnorna sälja numera sitt arbete med samma frihet som männen.

Det måste också medges, att kvinnorna visat stor anpassningsförmåga till olika arbeten. Särskilt har hon ådagalagt fallenhet för under-visningens arbetsuppgifter, men även det tunga fabriksarbetet har visat sig i allt högre grad verka tilldragande på kvinnosläktet. I och med detta allt högre ianspråktagande av arbetsområden, som förut mestadels voro männens, har uppstått nutidens kanske mest praktiska könsfråga, nämligen frågan om mannens ställning till de kvinnor, som ha sitt arbete utom hemmet. Det gäller här stora och alltjämt växande grupper av kvinnor, som med sitt arbete måste försörja sig själva och ofta även andra. De ha utkastats i industrialismens brusande ström med resterna av ett förgånget samhällsskick med dess hindrande sedvänjor och uppfattningar som en tyngd om foten. Det har uppstått en bedrövlig motsättning mellan den alltjämt växande nödvändigheten för kvinnan att själv tjäna sitt bröd och svårigheten för henne att därvid uppnå en lönenivå, som möjliggör ett människovärdigt liv. Ty även med den tyvärr alltför ofullständiga offentliga lönestatistik, som står till förfogande, kan ådagaläggas, att lönerna för kvinnligt fabriksarbete ingalunda kunna sägas vara tillräckliga för även en låg levnadsstandard.*

Orsakerna till kvinnoarbetets ogynnsamma ställning i lönehänseende äro att hänföra till de båda förut nämnda biologiska och psykologiska faktorerna: å ena sidan de av den kvinnliga naturen betingade ofullkomligheterna såsom mindre kroppsstyrka, periodicitet i vigören men även en viss läggning för passivitet, framförallt ådagalagd i brist på organisation, och å den andra sidan den allmänna opinionens vanemässiga uppskattning av kvinnans behovstillfredsställelse och förmåga att livnära sig. Det är också till en viss grad sant, att de förra faktorerna berättiga till en lägre lönenivå för kvinnan än för mannen. Ofta äro kvinnorna i konkurrenshänseende i ojämförligt sämre ställning än

* Se närmare härom undertecknads artikel i Tiden: årgång 1915, häfte 9.

männen. De besitta sällan samma yrkesskicklighet som dessa, vilket förhållande dock betingas av bristen på kvinnlig yrkesundervisning ifråga om vissa arbetsområden. Vidare slungas de ofta vid en tidig ålder in på arbetsmarknaden. Åtminstone utvisade statistiken för tiden före världskriget en tendens till ökning av kvinnligt barnarbete. Ungdom och låg lönenivå stå i regel i nära samband med varandra. Perioden av full förtjänstkapacitet förlägga engelska nationalekonomer till åldern mellan 21—45 år.

Den maskinella teknikens utveckling möjliggör också användandet inom industrin av detta stora utbud av ungdomlig kvinnlig arbetskraft, som varken äger eller kan förvärva högre yrkesskicklighet. Maskintekniken fordrar endast kvickhändighet, vilken egenskap väl är ungdomens speciella utrustning. Och då de unga flickorna i hemmet i regel äro utsatta för en viss ekonomisk pressning, söka de sig arbete utom hemmet. Åtskilliga måste även såsom gifta fortsätta det industriella förvärvsarbetet. De unga kvinnornas tidiga inträde i detta — isynnerhet där det sker i större omfattning — blir i alla fall på så sätt verksamt å den kvinnliga arbetsmarknaden, att lönenivån nedpressas för samtliga kvinnliga fabriksarbetare. Att de faktiskt förefintliga svältlönerna för dessa ej tydligare träda i dagen, beror åter av ett par anmärkningsvärda förhållanden. Dels pruta de arbetande kvinnorna av på sin nödtorftiga levnadsstandard ifråga om föda och husrum. Våra provinsialläkare torde ha åtskillig erfarenhet av en ensidig kaffediet hos kvinnliga lönearbetare. Dels måste de ha kompletterande försörjning av föräldrar eller skaffa sig biinkomster. De, som ej kunna åstadkomma detta, få låta den otillräckliga lönen gå ut över levnadsstandarden.

Nödvändigheten av hjälp från hemmet eller andra har även indirekt med sig en löneförsämrande verkan. Den ligger i det faktum, att möjligheten att överflytta arbetsutbudet inskränkes av beroendet av faderns arbetsplats. Husfadern är ju den, som vanligen lämnar hemmet den största inkomstposten. Öv-

Sådd och skörd.

Berättelse för "Morgonbris.

Av Elin Pettersson.

I. Kap.

— Olga, hör du inte något? Klockan är ju en kvart över sex! Upp med dig och det på minuten!

En mager kvinna stod böjd över en rankig säng och försökte få liv i en ung flicka, som låg där halvsömnig.

— Jag ligger fem minuter till, mor, svarade hon, kröp ner och drog täcket bättre om sig, som om hon haft natten för sig.

— Ack, vad den flickan är svår, suckade modern. Ligga till sista minuten och så fara och flänga och komma för sent. Är det inte bättre att ha god tid på sig och i lugn och ro hinna till fabriken.

Hon pratade oavbrutet medan hon slog kaffe på två glasflaskor och bredde två smörgåsar.

I många år hade hon varit änka, fru Andersson, och gått på arbete. Flickan, Olga, var nu på sjuttonde året och anställd på samma plats som modern.

— Nej, men Olga, vad tänker du på — hon gick fram och drog täcket av henne vid dessa ord — ett sätt som genast brukade hjälpa, ty det var kallt i rummet om morgonen.

— Gud i himmelen, den fabriken, den kan ta' livet av en! — hon for upp och drog till sig litet kläder.

riga av honom beroende familjemedlemmar måste då anpassa sina förhållanden efter villkoren för hans arbete. De av honom delvis beroende kvinnorna måste söka arbete åt sig med blicken ständigt fäst på familjen. Härav blir följderna ett oordnat utbud av kvinnlig arbetskraft med åtföljande låga löner. Denna bristande smidighet i disponerandet av denna är grunden till frånvaron av standardisering av kvinnornas löneförhållanden. Kommer så här till, att familjen är överbefolkad och faderns lön otillräcklig, så ökas detta utbud av kvinnlig arbetskraft under låga löner.

En reform på detta område måste anses synnerligen påkallad. Som alltid i lönefrågor kommer det mycket an på, om vederbörande arbetaregrupp har förmåga till självhjälp, d. v. s. organisation. Det är

— Nu går jag före, sade modern, skynda dig nu så du hinner in innan gubben stänger!

— Vill han stänga så får han. Man dör inte för det. Man lever inte heller på att man kommer in.

Hon log ett kort, bittert skratt. Båda hade gått. Som rummet nu befanns, var det när de kommo hem — obäddat, oeldat och otrevligt. —

— Tjänis Olga — — vänta, jag springer så jag tappar andan — — aj, aj, aj — — en ung flicka, Olgas kamrat, kom springande på gatan.

— Spring inte så, du bryter benen av dig bara, sade Olga och vände sig om. Det är inte den där hålan värd.

— Kom, Olga, vi ha bara två minuter på oss — — hon tog Olga i armen och så började de springa upp mot fabriken portar.

Väl inkommen fick Olga se sin mor stå vid vattenledningen med en näsduk för ansiktet, på vilken syntes blodfläckar.

— Hur är det med dig, mor? frågade hon.

— Å, det är min vanliga klenhet igen, svarade modern.

— Har inte maskinerna kommit i gång än? frågade verkmästaren barskt.

— Mor är sjuk i dag, sade Olga,

egentligen den viktigaste förutsättningen. Genom ett organiserat utbud av arbetskraft förhindras en ödeläggande konkurrenskamp mellan lika olyckligt ställda arbetssökande. Kanske invändes härvid, att själva reservkraftkällan till detta oordnade utbud — den utarmade och överbefolkade familjen — väl först bör saneras. Det är sant teoretiskt men är praktiskt en mycket långsam procedur. En reglering av befolkningstrycket är ej ett verk av en generation utan av flera. Då vore det säkerligen lättare att genom en verklig sociallagstiftning, exempelvis genom införande av lagstadgad minilön för särskilt yngre kvinnlig arbetskraft, säkerställa en viss lönestandard nedra gräns för samtliga kvinnliga arbetare. Frågan härom blir nödvändigtvis snart aktuell.

varpå hon vände sig till modern och sade:

— Gå hem, du mor, och vila dig tills i morgon.

— Vila — kära barn, i graven får jag vila, men inte förr.

Den gamla klädde sig och gick.

— Var inte ledsen, mor, sade Olga efter henne i dörren, jag skall försöka hålla båda maskinerna i gång. Verkmästare Lund gick och sneglade bort mot Olga, under det han betänksamt tog sig om hakan, hm, den gamlas argusögon voro ur vägen — — tillfället kanske inte återkom. Han gick fram till Olgas maskin, tog i några trådar (för syns skull) och sade i sliskig ton:

— I kväll, Olga, om ni så vill... så där vid tiotiden, vid kontorets bakport...

Så gick han.

— För mors skull, mumlade Olga och började arbeta som en galning.

Där fanns en, arbetaren Karl Modig, som inte kunde höra vad som sades, men väl förstod det. Skändare, sade han lågt, giv den gamla litet lindrigare arbete och giv dem båda något mera betalt — — ett skall jag, spionera, jag älskar dig.

Olga, älskar dig. — —

Det sista nästan skrek han. Vad gjorde väl det? Där fans ju ingen som hörde det. Och medan tiden gick och maskinerna slamrade, vävdes allt in i den förfärliga vävnaden — h a t e t.

— — —

Klockan slog tio. Under det vi för en stund lämnat denna dystra plats, där så många bitter livskamp utkämpats, vill jag låta läsaren bevittna ett annat uppvaknande. Det är hemma hos verkmästare Lund. Han har nyss kommit hem för att frukostera.

— God morgon Irene, inte uppstigen ännu? Han går fram till sin dotter, som sitter i sängen och dricker sitt morgonkaffe (det må nu sägas till hennes ursäkt) något senare än vanligt.

— God morgon, pappa! Vet du vad jag gör — — jag tänker — — på allt det roliga i går afton! En sådan bal!

Den var gudomlig!

— Det låter höra sig. Nåå, hur gick det — fjäskade Högbergs son för dig på balen?

— Han dansade varje dans med mig.

— Ser du. Inte illa. Han är en liten hundra-tusen-kronors-gosse, han.

INDUSTRIARBETERSKOR!

Då vi särskilt vända oss till eder med uppmaning att möta upp vid det viktiga val som nu förestår till riksdagens andra kammare, så är det därför, att ni vid föregående politiska val så sorgligt försummade fylla er medborgarplikt.

Dylik ansvarslöshet och pliktförvägenhet får ej upprepas.

Industriarbeterskor!

Tänk på vad dessa val ha för betydelse för eder och hela den arbetande klassen. Tänk på, att ni ha samma ansvar som alla samhällsmedborgare inför frågornas lösning. På er kan 8-timmarsdagens fortvaro bero. Försumma ni valet, kan 8-timmarsdagen förloras, ty 1926 skall riksdagen åter fatta beslut i frågan. Kom ihåg, ni *kvinnor som arbeta inom industrin*, att arbetsgivarna alltid ha bekämpat denna lag och fortfarande göra det. Med många timmars arbete kan ni få plikta om ni uraktlåta att rösta och rösta rätt på valdagen.

För er har också frågan om införande av arbetslöshetsförsäkring stor betydelse. Helt visst ha även ni fått känna på de lidanden och bekymmer som den oförvållade arbetslösheten bringar.

Moderskapsförsäkringsfrågan ha

särskilt industrins kvinnor fordringar på att få löst och det på ett för dem tillfredsställande sätt.

Den industriella demokratins genomförande hör till de större frågor, som ligga inom ramen för edra strävanden att få genomförda, ävensom en utvidgad yrkesinspektion och införande av lagstadgad semester.

De stora ländernas industriarbeterskor ha vid de förra året förrättade valen deltagit med vakenhet och intelligens och stärkt arbetarnas positioner.

Må Sverges kvinnor, som arbeta inom industri och hantverk visa att även de äro vakna, intelligenta och målmedvetna medborgarinnor; att de

vilja medverka till att stärka arbetareklassens ställning, så att den kan slå vakt om de allvarliga spörsmål, som närmast fordra sin lösning, för att med större kraft kunna kämpa för de ideals förverkligande som ge mänskligheten mer av trygghet, rättvisa och harmoni.

Vill ni känna er som samhällsmedborgare; möt upp vid valet i höst!

Vill ni som industriarbeterskor bidra till lösning av de speciella arbetarefrågorna, rösta då med soc.-dem. arbetarepartiet!

Vill ni främja framstegsarbetet för hela arbetareklassen rösta med Soc.-dem. arbetarepartiet!

— Fy, pappa, hon steg upp i sin blå silkespyjamas, gick fram till honom och tillade:

— Ingen morgonkyss i dag — det blir straffet!

— En liten toka är du, en liten förtjusande toka, och stackars den som —

— Som vad?

— Något som du inte förstår, mitt barn. Tonen lät mera vårdslös än faderlig.

— Hör nu på — han är vacker, god och duglig. —

— Till att förstöra dem — betvivlas inte.

— Du är alldeles omöjlig.

Hon log skälmskt. Lund såg på sitt ur. Det var tid att gå.

På vägen mötte han en frälsnings-soldat, som gick och sålde Stridsrop.

— Ja, hit med ett, men fort!

Han slängde upp en tjugufem-öring. Tidningens vignett föreställde unga människor i skördearbete. Lund kastade en blick därpå. Skickligt tecknat, tänkte han.

Men vad stod där: "Vad du sår, skall du ock skörda."

Hastigt vek han ihop tidningen och gick in på k o n t o r e t.

II. Kap.

— God afton mor! Å, jag är så trött så jag stupar, sade Olga, när hon på kvällen kom hem från fabriken. Hon satte sig på närmaste stol utan att taga av sig ytterkläderna.

— Så trevligt här är, sade hon och såg sig omkring. Rummet var omsorgsfullt städad, sängarna bäddade och i spiseln sprakade och brann det värre. Det luktar kaffe. På spiseln stod en kastrull med gröt och puttrade.

— Hur är det med dig annars?

(Forts.)

Det tyska proletariats dramatiker.

Ernst Toller och hans diktning.

Hämndens väg är den sista och yttersta.

Icke alltid, men oftast. Och den vägen tillgrep bajerska regeringen mot Ernst Toller.

Den första bok av honom jag läste var Masse-Mensch. Massa och Människa... Jag kan ej säga att den gjorde något överväldigande intryck på mig. Så läste jag den en gång till. Och ju närmare den tyska och ryska tragedin jag trängde, ju klarare och sannare blev mig boken. Sedan, det var för något över ett år sedan, såg jag stycket på Volksbühne i Berlin. Då förstod jag Toller bättre än någonsin förut och lärde mig ana det väldiga i hans konst.

Ernst Toller är en martyr för revolutionen, för människoandan, för rättvisan.

Han är ung. Född 1 dec. 1893 i Samotshia, distriktet Bromberg. Gick först i folkskola, sedan i realgymnasium litet längre fram. Men han ville se världen. Begav sig ut på egen hand, hamnade allra först på Bornholm och kom så till Danmark. Vidare till Frankrike, där han studerar i Grenoble. Sedermera vandrar han i södra Frankrike och norra Italien.

Mot slutet av juli 1914 var han på väg till Paris och gjorde uppehåll i Lyon. Konsuln rådde honom att genast resa hem till Tyskland, då det politiska läget var kritiskt, men han stannade för att avvakta. Första augusti tutas i hans öron: "Tyskland förklarar krig mot Ryssland!"

För brinnande livet gav han sig iväg hemåt och hinner över gränsen innan järnringen sluter sig.

I München anmäler han sig som frivillig...

Han upplever den stora tiden. Tretton månader i fält tror han på Tysklands sak.

Såväl som alla andra. Men han vaknar upp och inser det vansinniga i detta människodödande.

Som krigsskadad frigöres han från vidare krigstjänstgöring och börjar studier i München. Vintern 1917 är han i Heidelberg.

Där, mitt under brinnande krig, diskuteras de sociala frågorna, mänsklighets- och tidsproblemen. Där finner Toller att han är socialist.

Högsta härledningen får reda på saken. En del av studenterna, d. v. s. de, som visat radikala åskådnings-sätt, skickas till fronten. Toller flyr till Berlin.

I Berlin närmar han sig proletariats. Han inser nu allt mer och mer att Tyskland inte var så oskyldigt till kriget.

Hans väg klarnar.

1918. Det kokar i den tyska arbetareklassens inre. Och det blir en häxsabbat...

Toller reser till München.

Kurt Eisner häktas. Toller talar för honom, talar offentligt och underhandlar med polispresidenten. Blir häktad och anklagad för landsförräderi.

I fängelset planlägger han dramat *Wandlung* och ger det dess sista form. Nu har han gått från känslsocialism till medveten socialistisk åskådning.

November samma år. Revolutionen... Toller blir fri.

Han deltar i arbetare- och bonderådets arbete.

Vi veta hur det gick. Münchenrevolutionen krossades både första och andra gången. Och Toller blev, då allt var förlorat, tvungen att fly undan. Men det var för sent. Ett pris var satt på hans huvud.

Den 6 juni 1919 häktade man honom och den 14, 15, 16 juli stod han inför domstolen. Man dömde honom till fem års fästning.

Detta har han berättat om sig själv.

Dramat *Wandlung* (Förvandling) är ett drama om mänsklighe- tens återfödande.

En ung bildhuggare går under fredens tid och längtar till stora bragder, nej, blott till något som kan rycka loss honom från hans vardagsliv. Han tycker att livet intet värde, intet mål har. Han vill bli kolonialsoldat, ty... "där borta behövs det frivilliga! Nu kommer be-

frielsen ur den dystra, kvalfulla trångheten. Kampen skall ena oss alla. Den stora tiden skall föda oss stora. Anden skall återuppstå, alla småaktigheter skall den förstöra, alla löjlige, konstgjorda skrankor skall den riva ner... och åter uppenbara sig i all sin oändliga skönhet!"

Han blir soldat...

Men han vaknar upp vid allt elände han skådar. Kriget, som var hans ideal har blivit en förbannelse, såsom det är, såsom det alltid varit. Han slår med egna händer sönder en staty som han skapat till fäderneslandets ära.

Så rinner dramat ut i en flod av fasa och i ett rop till de mördade och mördande: Bliv människor...!

Väldigare är Masse-Mensch.

Och just här i detta drama ville de överallt hallstämplande partigångarna, den ryska revolutionens förrädare göra Toller till sin. Ja, dramat kunde ju med "partiets" blick (men endast med denna helgande partiblick) anses kommunistiskt... En vanlig, utanför de heligas läger stående, med en smula objektivitet begåvad människa måste anse det vara rent socialistiskt, rent mänskligt, som allt vad Toller gett ut.

Det är det.

Massan, detta tusenstämmiga "något" på gott och ont, den vill Sonja, kvinnan i dramat, dela upp i individer, i fria, fritt tänkande och handlande människor.

I sju bilder rusar en revolution förbi. Först skådar man kriget och den makt som är krigets innersta och största orsak: guldet och guld- hungern.

Då reser massan sig. Detta underkuvade gråa "något" vaknar. Massan vill krossa, slita, gripa till vapen. Men Sonja ropar: "En utväg gives det för oss svaga, oss kannonhatare. Strejken! Ropa samman våra stumma bataljoner... Jag ropar strejk...!"

Men den "namnlöse", han som personifierar massans själ ropar till blod, till kamp på barrikaden. Och

massan rusar bort. Så de locka, de fagra orden...

Revolutionen förloras, förloras på barrikaden och Sonja, som ropade på den starka kraft som ligger närmast, hon som varnade för blodsutgjutelse, för bajonetter och kulsprutor, hon får skulden, blir det offer nederlaget kräver.

Hennes öde är beseglade. Hon kallas förräderska därför hon var människa mer än massa.

I Die Maschinenstürmer (Maskinstormarna) går samma tanke igen. Inte det våld som blott skriker och slår och driver människorna i flockar mot ett grumligt mål — vill Toller. Han vill strejken, organisationen, arbetareklassens ekonomiska organisation.

Det är under den så kallade "ludditrörelsen" i England år 1820.

Jimmy Cobbett kommer hem efter många års bortvaro. Han finner hemstadens vävare i oro. Fabriksägaren Ure vill sätta in maskiner i sin fabrik i stället för de gamla vävstolarna. Och man fruktar att maskinerna skola ta brödet från vävarna.

Här är hunger och elände. Fatigdomen och ångesten lägger sig tungt över sinnena. Kvinnorna måste sälja sig för att få pengar till mat åt sina barn.

Jimmy kommer... Redan på vägen anar han det elände, den hjälplösa nöd han träder in i. Han möter en flock barn...

I naiv ton talar en av de små om för honom: "Min bror är fyra år gammal... han står redan vid vävstolen." Och en annan talar stolt om att "Teddy, som knappt kan gå, förtjänar tre pence om dan; tre äkta pence".

"Leka ni också, barn?" frågar Jimmy.

"Vi hungra, herre", svarar ett av barnen.

"Höra ni gärna sagor, barn?" frågar Jimmy igen.

"Vad är sagor för något...?" undra barnen.

Men de glömma alla sagor. De börja slåss om en brödbit...

Man hatar maskinerna. Den enda utvägen till räddning anses vara att slå sönder dem. Att krossa och tillintetgöra dessa fruktansvärda fiender. Till strid...

Jimmy Cobbett tänker ej så. Han ser det värde som är i maskinen om

Karl Nordström: BÄTBRYGGAN.

den blott tjänar dem som stå vid dem. Det är ej maskinerna, som skola krossas, det är systemet, herradömet. Bort med herrarna, då bli maskinerna våra vänner, menar han. Men man förstär honom ej.

Jimmy tar löfte av några av sina kamrater att de icke skola förstöra maskinerna utan i stället försöka få en smula bättre arbets- och levnadsförhållanden. De bryta sitt löfte och samlas i blint hat för att döda sin fiende. Och då inträffar en olycka. En av maskinstormarna råkar röra en mekanism, maskinen sätter sig i gång och krossar honom. Arbetarna gripas av fasa inför detta vidunder. Av fasa och raseri kasta de sig tjuvtande över vidundret och slå sönder det...

Just då kommer Jimmy. Man vänder sig mot honom, och då han kallar dem edbrytare, slår den halvt vansinniga hopen honom till marken.

I det sista ropar han: "O, kamrater... I tänkten er som fria och voro drängar!

Alltid drängar! Edra kvinnor sål-

de ni åt herrarna. Och tuktade er... ni, ni drängar. Pressade in i krigsrockar ropade ni hurra. Och edra gärningar äro drängars! Vad viljen i...?

Härska som herrarna, förtrycka som herrarna... drängar! Endast den som piskar er till befrielse följa ni... drängar!"

Så fortsätter den döende efter en stunds tystnad: "Förlåt mig, ni arma bröder drängar... det var ingen som lärde er något annat... Ni kämpade mot den orätta fienden... O, bröder, om Englands arbetande folk uppfyllde sitt heliga bud... Kontinentens arbetande, jordens arbetare förena sig till stora människodåd... Om de ej upprätta det strävande folkets världsgemenskap, de fria folkens mänskighetsförbund... då bröder, då bli ni drängar till alla dagars ände!"

Det är det sista Jimmy säger sina kamrater...

Han har predikat framtidens evangelium för dem. De stå ångrande och handfallna, de inse att de dödat den bäste.

E. J.

LANTARBETERSKOR!

Bland de kvinnor, som fått lära att arbeta hårdast, spara mest och röna största otacken höra otvivelaktigt kvinnan i lantarbetarhemmet. De ha sedan långt tillbaka varit utan möjlighet att göra sig hörda, och utan rätt att värna sig. Mannens arbetsgivare har också köpt hustruns arbetskraft för det lägsta möjliga. Hon har icke haft rätt att neka till mjölkning och utearbete samtidigt som hon måste sköta det egna hemmet och barnskaran. Hon ådrager sig oftast genom detta arbete värk och sjukdom, men ingen ersätter henne den förlorade hälsan. Det finns fall, då hon måst gå i samma tunga arbete trots havandeskap och genom barnsbörd nedsatta krafter. Hon måste foga sig uti att taga barnen ur skolan för de smärres eftersyn under sitt fortsatta arbete utom hemmet. Barnens skolbildning blir på så sätt den minsta möjliga i en tid då det fordras skolade insikter i varje slag av arbete. Hon har med åren blivit utarbetad och förstår en dag ej mer. Då börjas livet som understödstagare!

Detta en liten bild av lantarbetarekvinnans lott!

Lantarbetarhustrur! Huru skola vi skaffa oss en bättre existensmöjlighet?

Genom solidaritet med männen i deras arbete för bättre arbetsför-

hållanden och löner. Genom enighet sinsemellan. Genom att vara vakna för att lantarbetare-

kvinnan även måste intressera sig för de politiska frågorna, såväl som männen. Vi böra icke låta leda oss hit och dit av de olika strömningar som råda på den trakt vi vistas. Genom att öppna våra sinnen för politiska, sociala och kulturella intressen höja vi oss själva och vår klass!

Lantarbetarkvinnor! Vi äro beroende av de politiska förhållandena och de kommunala. Vi ha nu rösträtt och äga således möjlighet påverka lösningen av de frågor, som ligga oss närmast, och varför då icke söka bättra vad som fordom brutit?

Lantarbetarekvinnor! Nu stunda nya val till riksdagen. Vi lantarbetarehustrur måste gå till valurnorna med ett vaket målmedvetet sinne, vara mottagliga för de röster den nya tiden talar, ty den talar till oss och för oss. Lantarbetarekvinnan måste som medborgarinna känna sitt ansvar, förökat av ansvaret som maka och mor. Vi begära en ny samhällsordning, vi ha krav på fred i världen, på avvärning, vi vilja icke ha våra män och söner utkastade i meningslösa krigs- och militärtjänstgöringar, vi vilja hellre ha en odlingsbar torva att binda dem vid, där arbetet ger arbetaren frukten, och vårt land skulle ökas inom egna gränser. Vi vilja ha ett förbättrat lönesystem inom jordbruksproletariatet, så att vi ej behövde grävas ned i bekymmer för morgondagens brödkaka.

Vi ha krav på förbättrade bostadsförhållanden. Vi ha tröttnat att bo tillsammans med råttor och ohyra i fuktiga, kalla och osunda bostäder, där sjukdomar blir den oundvikliga följderna av de dåliga bostadsförhållandena. Vi vilja ha en statlig bostadsinspektion! Vi lantarbetarfamiljer bli rotlösa, hemlösa nomader under den ordning som är rådande mellan jordens ägare och dess brukare. Våra krav på en mänskligare existens måste ropas ut från botten, från djupet av vår kår, med en röst som ej får tystna förrän den gjort sig hörd.

Lantarbetarkvinnor! Gå därför till valurnorna med ett bestämt beslut att göra eder plikt. Ingen får säga: »Min röst betyder så litet!» Det är endast ovillighetens och slöhetens försvarsord. Skulle inte våra röster en gång kunna göra så mycket att kvinnornas historia en gång kommer att skrivas med större aktning än nu? Skulle manne vi inte ha rätt att bestämma över vissa förhållanden i vårt liv? De allmänna intressena böttna ju innerst i hemmen. I den inneslutes våra barn och deras skolor, våra gamla och deras fattigvård, våra änkor och deras oförsörjda barn, vår ungdom, dess fostran och yrkesutbildning, våra bostäder och deras förbättrande. Vi erkänna bäst våra rättigheter genom att fylla de förpliktelser de pålägga oss. Och genom fylldhet av dessa gå vi närmare mot målet: fred, frihet, förbättrade förhållanden för kvinnor och barn, och det idellas seger i världen.

Det ligger därför i vårt eget intresse, för våra hem och barns skull, att vi energiskt arbeta till valen för uppslutning kring det **Socialdemokratiska arbetarepartiet**.

En statarehustru.

Då vi kvinnor för andra gången nu gå att göra bruk av vår medborgarrätt, vid andra-kammarvalen, måste vi förstå dess allvarliga innebörd.

Alltför länge har den stora massan av oss kvinnor varit likgiltiga för vår egen frigörelse och för det allmännas intresse.

Nu då vi tillerkänts myndighet som verkliga medborgare här i landet måste denna likgiltighet försvinna.

Vår politiska intresselöshet får ej längre bilda grundbas för de borgerliga partiernas övervalde i svensk politik. Kom ihåg att vid förra andra-kammarvalet mycket över en halv miljon arbetarekvinnor ej använde sin rösträtt. På dessas slöhet har högern och de borgerliga profiterat med känt resultat.

Länge nog har den övervägande delen av oss kvinnor matats in och anammat idéer och uppfattningar, som intet har gemensamt med det arbete för rätt och framsteg för hela vår klass och för skapandet av ett rättvisare samhällstillstånd för alla, som de bästa bland folken vigt sin livskamp för.

Arbetarekvinnor, vilket parti stå ni närmast?

Ha ni gagn av högerpartiets seger?

Äro ni tillfredsställda med de liberalas vankelmod och oberäknelighet i alla verkligt avgörande frågor?

Vilka samhällsfrågor angå er närmast?

Hur gestaltar sig t. ex. bostadsfrågan för småfolket? Vilka fällde hyreslagen? Jo, de borgerliga i förening. Verkligt positiva förslag till att bringa bostadsfrågan i ett bättre läge ha förts fram endast av arbetarepartiet.

Vilka ha motsatt sig införandet av arbetslöshetsförsäkring? Arbetarekvinnor, vilja ni bära ansvaret för, att den svenska arbetareklassens hem och familjer ständigt skolas hotas av den oförvårdade arbetslöshetens ruinerande verkningar? Arbetarepartiet har länge kämpat för införandet av en ordnad arbetslöshetsförsäkring.

Åttatimmarsdagen måste även slås vakt om. Skulle majoritet saknas för dess befastande kommer arbetareklassens 30-åriga kamp för densamma att vara tillspillogiven.

Medborgarerätten är även i fara. En av högerns paroller är att åter skärpa strecken för dess utövande.

Vi ha många frågor som fordra sin lösning. Änkepensioneringen och moderskapsförsäkringen måste effektivt lösas, och ej genom provisorium medelst fattigvårdshjälp förfuskas.

Alla strävanden att få dessa och andra sociala reformer genomförda hindras dock i hög grad av de stora militärutgifterna.

Genom antagande av socialdemo-

kraternas förslag skulle dessa minskas med bortåt en tredjedel.

Vill du fred så rusta för krig, kan sägas vara de borgerligas "fredspolitik".

Socialdemokraternas: Vill du fred så rusta för fred. Genom nedrustningssträvandena, genom utvecklande av de internationella förbindelserna mellan folken, genom en aktiv fredsfostran av ungdomen och genom den socialistiska samhörighetstänkens utbredande, torde freden säkrare tryggas än genom högerns militärprogram.

Arbetarekvinnor! Vilja ni verkliga framsteg? Vilja ni samhällets utveckling till större rättvisa? Om så är gället det att använda er medborgarrätt!

På edert deltagande beror valutgången!

Att stanna hemma på valdagen är ett brott mot er själva, er familj, mot nutid och framtid!

På många platser äro kvinnor ur våra egna led uppställda som kandidater. Genom massdeltagande från arbetarekvinnornas sida skulle de flesta av dessa kunna väljas.

Arbetarekvinnor! Det gäller att påverka alla likgiltiga till deltagande.

Fram, fram i massor för en politik som främjar edert eget intresse och som vill skapa en verklig rätts- och kulturstat för alla dess medborgare! **Fram för Arbetarepartiet!**

Inför valen.

Av Martha Larsson.

Vi stå nu åter mitt uppe i en valrörelse och den avgörande dagen närmar sig med stora steg. Agitationen antager inom de olika partierna allt mer skärpta former och inga medel att komma som nummer ett i den stora kraftmätningen lämnas obeaktade. Striden mellan svensk över- och underklass står på den parlamentariska grundvalen hettare än någonsin. Å ena sidan anstränger man sig till det yttersta för att återtaga de positioner, vilka gingo förlorade vid 1921 års val, och å den andra sätter man in allt, icke blott för att behålla de platser, vilka redan blivit erövrade, utan även för att till dessa lägga nyvunna.

Det är intressant att följa utvecklingen av arbetareklassens politiska maktställning under de två senaste decennierna. Den bådär gott för framtiden och varslar om den tid, då den förr rättslösa underklassen blir den inflytelserikaste i samhället. Vid 1900-talets ingång representerades det socialdemokratiska partiet i riksdagen med en enda man, och under den senaste riksdagsperioden fattades det blott en för att hundratalet skulle vara rundat. Det fattas i andra kammaren emellertid ännu sjuutton platser för att klar majoritet skall vara uppnådd. Det är för att vinna dessa, som vi nu måste sätta till alla våra krafter och driva igenom, att den svenska arbetareklassen valdagen möter upp som en enda man, alla tänkande på, att det är socialdemokratin, som skapat skillnaden i arbetarens ställning nu mot, låt oss säga, för ungefär fyrtio år sedan.

Vi böra med en smula energi med lätthet kunna åstadkomma detta. Enligt partiets berättelse för år 1921 använde sig endast cirka 57 proc. av männen och 47 proc. av kvinnorna av sina politiska rättigheter. Alltså ställde sig i det närmaste hälften av arbetareklassens valberättigade passiva vid valet. Och ändå led högern då ett betydande nederlag.

De stora möjligheter arbetarepartiet således har att utöka sin väljarkår, väcka verkligen förhoppningar på ett lysande resultat och detta desto mer, som det är föga troligt, att de vid föregående valet aktivt deltagande den här gången falla ifrån, och några åsiktsförskjutnin-

gar knappast äro att frukta. Frågan är nu bara, på vad sätt man skall kunna komma åt denna stora mängd valskolkare, som gömma sig inom våra egna led.

Den offentliga agitationen är tydligen icke tillräckligt effektiv utan måste för att verka tillfredsställande gå hand i hand med den enskilda. Den offentliga agitationens huvuduppgift är att från början väcka intresset för valen och skapa stämningen, att motverka motståndarpartiernas offentliga agitation och att samla det vakna, intresserade folket omkring sig. Den hade säkerligen ensamt varit tillräcklig om solidaritetsskänslan förmått att fullt och starkt genomsyra hela den arbetande klassen, vilket emellertid, som också valresultatet från 1921 gav tillkänna, långt ifrån är fallet. Att arbetareklassen, trots det övervägande politiska intresset hos överklassen, dock gick till seger mot denna, är beroende på, att den är mycket större än de andra klasserna tillsammans, och detta skapar för oss de allra största möjligheter. Men dessa rika möjligheter förplikta. Varje intresserad partimedlem måste sätta det som en heder att delta i den enskilda agitationen, ty det är endast på detta sätt man kan träffa alla dessa likgiltiga valskolkare, som vare sig bevista de offentliga mötena eller läsa den vallitteratur, som i form av artiklar, uppsatser och broschyrer kastas ut till allmänheten.

Vi äro visserligen som sagt i en betydande majoritet, men vi få därför absolut icke känna oss säkra. Även om vi inom arbetareklassen ha betydande reserver, vilka det kan finnas oss en möjlighet att vid detta val driva fram, så är förhållandet detsamma med de andra klasserna. Om vi än aldrig så litet släppa taget äro vi förlorade; våra motståndares energi och vaksamhet förtrötts aldrig.

Detta om valen i allmänhet, sedan ett ord speciellt till arbetareklassens kvinnor. Om den svenska arbetareklassen vid detta val går till nederlag i stället för till seger betyder det en fruktansvärd tillbakagång i det arbete, som nu så länge bedrivits med den segaste energi och det mest hängivna offrande av tid och kraft.

Det betyder i så fall icke blott ett bakslag för hela den arbetande klassen, utan det betyder också för lång tid framåt ett lamslående av den enskilda individens förhoppningar på förbättrade levnadsförhållanden. Vi komma då alla gemensamt att dyrt få betala det nederlag högern led vid föregående val, allt vad vi under de gångna åren kämpat för kommer att kastas över ända och det är för oss att börja om igen från första början.

I allmänhet ställa sig kvinnorna mycket likgiltiga för de politiska frågorna, vilket är orätt, då de politiska frågorna förmå att på det djupaste ingripa i vårt enskilda liv. En av de för tillfället mest brännande frågorna är försvarsfrågan, som under den föregående riksdagsperioden föll framåt och sålunda återkommer under nästkommande period. Arbetareklassens representanter arbeta därvid icke blott för en sänkning av försvarshudgeten och minskning av värnpliktstiden utan också för avrustning, vilket avser borttagandet av det ständiga krigshot, som militarismen innebär. Vi, som levat i världskrigets århundrade, veta vad denna tanke innebär. Om det kapitalistiska fåtalet ställer till ett krig är det i synnerhet den rättslösa massan, som får lida därför. Alla veta vi, att det till största delen var underklassens män, vilka som soldater gingo till fronten och skyttegravarna, och hur många av dem stannade ej kvar därute eller kommo tillbaka som hjälplösa individer. Och kvinnor och barn, hur ringa aktades ej de under kriget, om de svulto ihjäl eller ej var för de maktägande krigförande fullständigt likgiltigt. Enbart tanken på att möjligen ett nytt krig skulle kunna uppstå borde driva varenda en av arbetareklassens kvinnor fram för att på det enda för dem till buds stående medlet söka förhindra det.

En annan betydande fråga, som kommer att behandlas av den kommande riksdagen är åttatimmarslagen. Så länge vi kunna minnas tillbaka ha vi varje första maj demonstrerat för denna. Den har till hälften blivit en verklighet och de flesta av oss ha börjat tänka på den som ett bestående faktum. Den utlöper emellertid 1926 och det vore en naivitet utan gränser att tro, att den kommer att förnyas, om icke socialdemokraterna ha ett övervägande inflytande.

Denna lagstadgade åttatimmarsdag är av större betydelse för den kroppsarbetande klassen än man i

allmänhet kanske tror. Den betyder icke blott för arbetaren ett visst överskott av tid, under vilken han kan få tillfälle att rent andligt bilda sig. Den förhindrar även denna rent kroppsliga utsgugning av proletariatet, som ostraffat fått äga rum ända in i de senaste åren och som gjort att kroppsarbetaren blivit en åldring i förtid. Om den kapitalistiska storindustrin i detta fall åter skulle få bestämmanderätten skulle den kroppsarbetande klassen inom kort åter kastas tillbaka till det förutvarande utsgugningssystemet, till stor skada för både dess fysiska och psykiska utveckling.

En tredje av de för oss stora och livsviktiga frågorna är arbetslöshetsförsäkringen, som föll under den senaste riksdagen. Även om kvinnorna förbli oberörda inför försvarsfrågan och åttatimmarslagen, då ju dessa till synes icke komma dem direkt in på livet, så är förhållandet ett annat då det gäller arbetslösheten. Varenda kvinna vet, att inför den står både hon själv och hennes familj maktlösa, det är endast att böja sig och tålmodigt vänta på bättre tider, men enbart tanken därpå väcker till livs hos henne en pinande ångestkänsla, som inom vissa arbetsgrupper aldrig släpper sitt tag. Nu begär arbetaren, att staten skall säkerställa honom från att med sin familj bokstavligen svälta ihjäl om arbetslösheten oförvållat skulle drabba honom, som alltid under goda arbetsförhållanden fullgjort sina skyldigheter till staten. Men de maktägande ha svarat nej, och nu gäller det för oss att sätta in så många representanter i riksdagen, att det är vi själva, som genom dem ha makt att fälla det avgörande utslaget.

Kvinnorna ha för sin egen, sina hems och sina barns skull icke rättighet att undanhålla sig från att bidra till detta. Vid 1921 års val använde sig icke ens hälften av arbetareklassens kvinnor av sina nyvunna politiska rättigheter. Den skammen får icke ännu en gång komma över oss. Varenda intresserad kvinna måste ställa sig i agitationens tjänst, och om hon ej gör det för sin egen skull måste hon göra det för den yngsta generationens, liksom den föregående

Kvinnliga soc.-dem. kandidater.

Förutom våra riksdagsmän **Agda Östlund** och **Nelly Thüring** ha 12 kvinnor blivit uppsatta på kandidatlistorna. Huru många av dessa och vilka som kunna väljas är litet svårt att absolut säga. Flera hava dock sådana platser att med god uppslutning, särskilt från kvinnornas sida, de skulle kunna väljas.

Därvid skulle icke någon förutvarande riksdagsman inom soc.-dem. partiet behöva vika, ty med de stora reserver som finnas inom den kvinnliga väljarekåren att mana fram behöver det icke vara någon omöjlighet att öka ut arbetarrepresentanternas antal.

Vi hade önskat att något utförligare kunnat presentera de kvinnliga kandidaterna, men endast ett par ha lämnat oss fotografier och biografiska data, vilka vi ej vilja göra bruk av då vi icke kunde få alla med. Helt naturligt äro de väl kända kvinnor inom arbetarevärlden, var och en på sin ort, och det är det viktigaste för uppnåendet av ett gott resultat.

I Skåne ha **Olivia Nordgren**, **Alma Lovén** och småskollärarinnan **Stina Jönsson** blivit uppsatta. I Halland lärarinnan **Olga Lindström**; Älvsborgs norra valkrets lärarinnan **Signe Fogel**; Östergötland **Mimmi Gyllander** och **Hanna Nygren**; Stockholms län **Christina Ekberg**; Stockholms län **Signe Vessman**; Uppsala län **Hulda Flood**; Örebro län **Mina Arndorw**; Dalarne **Anna Vallin** och i Gävleborgs län **Inez Vickström**.

För agitationen bland lantarbetarekvinnorna, industrins och hemmens kvinnor, hembiträden, telefonister och affärsanställda finnas upprop att rekvirera från kvinnoförbundet. Dessutom manas till spridning av Morgonbris' valnummer och broschyren "Den osynliga muren".

generationen arbetade och strävade för vår skull. Vi ha tagit frukterna av deras mödor och förhoppningar och vi måste även vi lämna något mer än våra bekymmer i arv efter oss. Alltså, fram för ett målmedvetet arbete och bort med all passivitet i valrörelsen.

Sommarstycken.

I.

*Rymden blånar över fabriker,
och rakt mot det blå står fabrikerens rök,
och upp mot det blå en vissla skriker
att timman är slagen
för tusentramparn att börja sitt stök.*

*Rymden blånar alltmer och trampen
slukas av portarnas öppna gap.
Dagen åt arbetet, dagen åt kampen,
dagen åt längtan ur rasslet och sotet,
dagen åt knöten
och åt det tusenröstade hotet.*

*Äntligen kväll; en klocka höjer
stämman över allting och plöjer
väg genom larmet: dagen är slut.
I den ljusa och trötta kvällen
de blinka mot skimret och hosta för luften,
de skygga för friden och längta hemligt
till dagens rasslande, sotiga ställen. —*

II.

*Grönskan är väl för varje öga
— men en del se den blott genom galler.
Rännstensungarna äga det höga
förnuftet att ta sin dag, som den faller;
men utanför grindarna blommar en önskan
ändå i ögonens hungriga blick:
— Tänk, den som fick
vara därinne och springa i grönskan. —*

III.

*En gumma, hon är nog mot sjuttio år,
trålar sig fram med sin tidningspacke
i hettan den flämtande stämman går:
— En sjöolycka, — ett tåg ur spår,
— en rikstens minister har brutit sin nacke,
— arbetarhus har brunnit i dag,
femton familjer på bar backe. —*

IV.

*Och landets patroner komma till stan
och titta på slottet, Skansen och husen;
de åka och suppa upp något tusen
och tycka att livet ändå är fan
så trevligt och ljöst och värt att leva
blott man har råd och är van. —*

*Och landets patroners statare se
hur hustrurna krokna och ungarna blekna,
och känna de egna ryggarna vekna
för spadtag, som inga skördar ge,
för dagsverk på dagsverk i andra tegar;
si, marken är skön som en brud, kantänka,
men andras är andras: patron är i stan
och gräset växer; men mer välsignat
väl vore på egna tegar ha dignat. —
Patron tjänar pengar och fästar i stan
och statarn sliter — som han är van. —*

Eyvind Johnsson.

Försäkra Ert liv i Folket

KONTORS- OCH! AFFÄRSANSTÄLDA!

Jobberi och spekulationer, med därav följande fallissemang, de många indragningarna, en följd av fredskrisens dåliga affärer, ha gjort massor av edra kamrater arbetslösa. Om en plats blir ledig finns det hundra sökande till densamma och

därför få ni andra arbeta för minsta möjliga lön. Med de små villkoren äro ofta förenade synnerligen stora krav på kunskaper och duglighet. Det kräves av er ett forcerat arbete och minsta förseelse beivras utan förskoning. Kontors- och affärsan-

ställda, ni äro på väg att bli ett proletariat om ni ej inse vikten av att äga en stark kårorganisation som står bakom edra rättmätiga krav! Många av er anse sig för "fina" för att tillhöra en facklig organisation, men den dag kommer då ni skola förstå sammanslutningens styrka och samhörigheten med det parti som vid alla tillfällen söker tillvarataga de lägst avlönades intressen. Då ni nu gå till val finns det ingen anledning för er att skänka edra röster till edra förtryckare, till dem som pressa er allt mer för att kasta bort er som förbrukade vid första tillfälle.

Rösta med det parti till vilket ni verkligen hör, rösta med Arbetarepartiet!
S. L.

Några brottstycken av tankar då kriget bröt ut och under de 10 åren.

Då vi fingo veta att framåtskridandet, av vår generation ansett som ett faktum, blott var en villfarelse, hade vi intet annat att göra i vår maktlöshet och sorg än att försöka få dela det lidande, som kommit över Europa, genom att aldrig ett ögonblick släppa tanken på det förfärliga som skett.

Med förhoppningar — närda av civilisationens framsteg, av de eder, som svurits för folkförbrödning, av våra framgångar i vårt eget land, då vi kunde protestera så att vi ingåvo respekt och 1905 blev ett fredens år — väntade vi på den stora protesten, masstrejken inför över-skridandet av andra lands gränser. Det var några som skötes för sin tro. Men de skotten hördes ej upp till

oss. Endast krigets grymhet och en hänsynslöshet långt över vår fantasigränser. Våra egna blevo mobiliserade. Det kom så hastigt på. Vi fingo arbete genast både privat och officiellt för att mildra ekonomiska svårigheter för de mobiliserades familjer. Men vi underlät ej heller att förbereda oss på att med seg ut-hållighet mota varje försök att draga Sverige in i eländet.

Att världen icke blott upplevde kriget utan det gräsligaste av alla krig måste vi tyvärr sätta oss in i, då underrättelserna kommo från Louvain i Belgien, från Senlis i Frankrike, från ort efter ort som bränts och där grymheter begåtts. Vi fingo veta om ryssarnas sätt att föra krig i Ostpreussen, om tyska arméns strategiska åtgärd att driva ryssarna i massor ut i de Masuriska träskan, där hela bataljoner långsamt dränktes.

Sedan kom vårt ständigt svikna hopp att kriget snart skulle ta slut. Det blev i stället mer än fyraårigt. Då slog äntligen befrielsens timma för de ockuperade länderna.

Så kom glädjen över att dock några kämpande nationer skulle få sin rätt: att Sönderjylland skulle få komma tillbaka till Danmark, att tjeckerna skulle få bilda sig ett eget rike, att Polen skulle bli fritt. Så kommo förklaringarna från Estland, Lettland och Littaun att de ansågo sig självständiga och sedan deras erkännande.

Så var det Finland. Först jublet att de skulle bli fullständigt fria från Ryssland. Så sorgen och förfäran över inbördeskriget, då man i sina tankar var mera där än hemma.

Så var det hela spänningen hur det skulle bli för Europa med den för Tyskland hårda Versaillesfreden. Så kom till sist Ruhrockupationen. Det värsta med den är nog förödmjukelsen — det säkraste medel som finns näst kriget självt att skapa folkhat.

Nationernas ädelmod mot varandra och spänd vaksamhet mot krigstendenser äro fredsvägarna!

Anna Lindhagen.

K. F:s MARGARIN

— I ALLA KONSUMTIONSFÖRENINGAR —

HEMBITRÄDEN!

tar sig annorlunda och att arbetareklassen icke inordnat sig under dessa begrepp. Hade den dock varit så slö, att den gjort detta, så hade vi säkert i denna stund icke någon arbetareklass, utan ett s. k. trasproletariat och eder egen ställning som hembitråde mera lik slavens i forna tider än den tjänarinna ni nu är. Ingen av eder är säkerligen heller okunnig om hur arbetarna fått kämpa för att få leva en någorlunda människovärdig tillvaro. Det ena medlet har varit fackorganisationen och det andra striden för erövrandet

av medborgarerrätten — rösträtten.

Och nu ha vi kommit dithän i Sverges land att såväl män som kvinnor vid 24 år äga rösträtt vid val av representanter till den lagstiftande församlingen.

Ett sådant val gå ni nu tillmötes denna höst och vi uppmana eder att gå och rösta, att fylla eder medborgareplikt.

Men inom hembiträdeskåren torde i mycket stor utsträckning den meningen göra sig gällande, att de ingenting ha att bevaka inom riksdagen, ty vid föregående val, 1921, uraktlät minst 100,000 av dess yrkesutövare att rösta.

Detta är dock fel. För det första ha ni skyldigheter som medborgarinnor och kvinnor att rösta och för det andra som yrkesutövare medverka till vilka som komma i riksdagen och stifta lagarna, ty ni äro beroende av vad som lagstiftas, både som hembitråde och kvinna inom arbetareklassen. Glöm inte lagen om 8-timmarsdagen, hur den indirekt inverkar på hembiträdenas arbetstid. Alla veta ju, att det är hembiträdeskårens strävan att få en bestämd arbetstid. Och skola vi med kraft kunna gå fram för detta mål måste vi hava vårt stöd i arbetareklassens representanter, som slå vakt om 8-timmarsdagen. Skulle högern få makten och 8-timmarslagen upphävas, hur tro ni det då skulle gå för kåren? Jo, all dess

strävan att få ordnad arbetstid skulle tillbakaslås med orden: När det inte går inom industrin, hur kunna ni då begära något dylikt?

Bort med tjänstehjonsstadgan! Denna gamla kvarleva av föräldrade begrepp om kårens tjänsteställning.

Även arbetslöshetsförsäkringslagen, den tillämnade lärlingslagen ha betydelse för kåren hur de bliva lösta och flera andra frågor, som socialdemokratien slår vakt om.

Ni måste därför rösta på dess representanter, ty inga som de äga vilja och förmåga att arbeta fram sociala reformer till småfolkets bästa.

Den tiden torde vara förbi, då ni låta skrämna eder av arbetsgivarna och tvingas eller lockas gå deras ärenden till valurnorna.

Det är dock icke endast för reformer som hembiträden ni skola gå och rösta.

Livet är många gånger skiftande och om en tid kunna ni i annan arbets- och levnadsställning vara beroende av dessa och andra reformer.

De lagar, som stiftas, gälla oftast långa tider framåt. Äro ni slöa nu och under ungdomsåren och ej låta rättfärdighetskänslan bestämma edert handlingssätt, så kunna ni snart nog få känna på livets hårdhet i onödigt hög grad.

Hembiträden! Gå och rösta på valdagen. Ingen äger rätt att neka eder att utöva denna medborgareplikt. Känn ansvaret inför denna samhällsuppgift. Var stolt över densamma och värna om den som en dyrbar egendom.

Hembiträden, bevaka eder rätt! Uppfyll eder plikt!

Slå vakt om edra kärntressen och rösta med socialdemokratiska arbetarepartiet!

”Och skulle jag glömma min barndoms hem

och faders lönlösa fjät,
och glömma oss små, vi hungrande fem
och glömma hur moder grät,
och glömma hur vi, när alltför hårt
oss hungern i magen slet,

Hembiträden, tjänarinnor!

Hur många utav eder, såväl som inom andra yrkesgrupper av kvinnor, är det icke, vilka ha sådana barndomsminnen, som skalden här målat i ord.

Men hur många av eder vilja minnas detta och vilja förstå att ännu finnas sådana förhållanden i detta land.

Om ni minnas, så kanske ni göra detta med något av skamkänsla och ej vilja vidkännas att ni fått leva och växa upp under allehanda umbäranden och försakelser, många gånger av det nödvändigaste.

Ni ha fått edra begrepp om fattigdomen och dess avskaffande tillrättlagda i de hem ni lämna er arbetskraft. Och i de flesta borgerliga hem anses ju fattigdomen som en skam, självförvållad, ty genom flit och sparsamhet kan man komma ifrån den, säges det, och vidare att det måste finnas fattiga och rika för att samhället skall kunna bestå.

Ni torde dock veta att livet gestal-

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

''Post, telegraf, telefon,
de ha ångan i tjänst, de ha blixten till slav,
de befalla dem till och ifrån
genom berg, genom luft, genom hav.

Tillsammans de äro en makt

de rulla vårt guld så långt jorden är grön,
och själva de sitta med tjänarens lön.
De skapa bankirens miljon
och få själva en slant till pension.''

Den röst, som svarar på vår signal, är så operativ, ett stationsnamn, ett nummer. Fungerar apparaten bra, så ägnar man inte en tanke åt numret, det glöms i samma ögonblick det sagts, men hakar det upp sig, så får telefonisten veta att hon lever, då betyder hon mindre än den mark man trampar på. Bunden i ett ytterst irriterande arbete är hon snart förbrukad. Hennes tjänsteår äro färre än andra statstjänarens och endast särskild duglighet kan motivera hennes kvarblivande i verket. Hon är pigg och trevlig att se på, lär sig att svara rappt och slagfärdigt och klarar sig bra i konkurrensen på äktenskapsmarknaden.

Vanligtvis dotter i ett arbetarhem är hennes lön ett gott tillskott till hemmets ekonomi. Hennes anspråk bli något större än hennes systrars i fabriken, det följer med

anställningen i verket. Men med dessa anspråk följer vanligtvis också att hon glömmet den miljö från vilken hon kommit.

Inte så, att hon glömmet de sina, men hon glömmet sina förpliktelser mot den klass, till vilken hon hör. Hennes mål är att bli gift över densamma när den tiden är inne att hon ej får stå kvar i tjänsten. Så är hon över proletariatet, tror hon, tills erfarenheten lär henne, att de som synas stå ett pinnhål högre på samhällstrappan, ha det ännu sämre i ekonomiskt hänseende, ibland. När hon svarar sitt 25 eller 38 år hon bara ett nummer, en liten, liten kugg i samhällsmaskineriet, men man fordrar av henne att hon skall vara vaken och pigg, säker och påpasslig.

Vad hon har i lön, hur lång hennes tjänstetid är, hur hon annars har det ställt, frågar ingen efter, om hon stupar på sin post, vad mer, det finns många som vilja fylla vakan.

Tillsammans de äro en makt — tillsammans ni äro en makt. Den tiden är ej långt borta då det behöves många, många små röster för att uppväga en enda stor röstberättigad om hundra eller senare fyrtio röster, till ett kommunalt val, ej heller den tiden då rösträtten till de politiska

valen var kringskuren av många streck, bland vilka det ekonomiska och könsstrecket voro de förhatligaste. Nu, då den lika kommunala och politiska rösträtten är fullt genomförd har också alla de de tusen små kvinnorna fått något att säga till om. Chefens röst betyder inte mera än dens som är den allra minsta i verket, har hon endast fyllt 23 år före valåret. Därför kunna också kvinnorna, med röstsedeln i hand bidra till att omforma det samhälle i vilket de måste leva och arbeta. Särskilt för de kvinnor, som ej endast äro självförsörjande, utan också familjeförsörjare, finns många intressen att bevaka.

Telefonister, glöm ej var ni höra hemma! Glöm inte det parti, som är fars, brors och mors! När edra anhöriga gå till val så följ dem, ej endast till vallokalen, utan också i röstningen! Ni, som sitta med de små lönerna på de ofta osäkra platserna, ni som få en slant till pension, glöm ej, att när det gäller rättmätiga anspråk och krav, då är verket — arbetsgivaren — eder motståndare. Men över verket står regering och riksdag och det är varken för er eller andra statstjänare likgiltigt, vilken regering som sitter vid makten. Stöd därför det parti, som verkar för sådana sociala reformer, som bliva till de mindre bemedlade klassernas gagn. Endast med en ökning av väljarskarorna, som giver vårt parti parlamentariskt underlag, kan det bliva möjligt att slå vakt om de reformer som redan påbörjats och att framföra nya krav. Giv er röstsedel, vid höstens val, åt det parti, som vill allas rätt och ingens orätt:

Rösta med Sverges socialdemokratiska parti!

Ha kvinnorna några särskilda intressen vid riksdagsvalet?

Av Nelly Thüring.

Återigen kallas svenska folket till val! Återigen beredes alla och en var möjlighet att ge sin mening tillkänna i landets vitalaste frågor. Skola kvinnorna utnyttja denna chans eller skola de med slö indolens säga: det där bryr jag mig inte om! Tyvärr var det över hälften av de röstberättigade kvinnorna, som vid förra valet till riksdagens andra kammare bekände sig tillhöra det bryr-jag-mig-inte-om-skaran.

Wilken skam för oss kvinnor är ej detta! Och vilken ansvarskänsla bevisar det! Det är, så man vill sänka huvudet i blygsel över att kvinnorna äro så, antingen dumma och okunniga eller tanklösa och slöa. Här har det nu under många år kämpats och arbetats för att förhjälpas även kvinnorna till ett fullvärdigt medborgarskap och när detta äntligen vinnas, då visa så många intet behov av dylikt. Hur skall detta förklaras och karakteriseras?

Det bevisas av statistiken, att Sverges folk, enkannerligen dess kvinnor, äro de slöaste i världen ifråga om valdeltagande. Vid de nyligen i t. ex. Danmark förrättade valen voro kvinnorna i många fall ivrigare än männen; i vissa kommuner mötte 90 % upp. Det är annat än i Sverge.

Det sorgligaste av allt är dock att studera olika samhällsgruppers deltagande. Överklassens kvinnor möta upp i 77 % utsträckning, medan endast 25 % av deras hembiträden göra det. Ha då icke hembiträden, industriarbeterskor, torparehustrur och med dem jämställda några intressen att bevaka vid valen? Och dock beror det i stor utsträckning på dem om socialdemokratins reformarbete skall kunna fortsättas eller ej, om Sverge skall kunna vara med bland framstegsländerna eller stanna kvar i efterblivenhet och betryck, för de breda lagrens vidkommande. Om kvinnorna med en så enkel gärning som att gå till valurnan och nedlägga sin röst kan bidra till att omforma hela vårt politiska liv och därmed förhållandena, då undrar man att någon enda tvekar eller håller sig borta. Ja, man tycker

rentav att det i stället skulle bli en tävlan om att vara först, att vara ivrigast.

Efter allt upplysningsarbete, som ingen kunnat undgå att få del utav borde det för alla kvinnor vara klart, att det enda parti, som med kraft och allvar vill och kan föra en för de mindre välsituerade gagnelig politik, är det socialdemokratiska. Inte en enda av de större och mindre reformkrav, som av socialdemokraterna framföras, borde sakna intresse hos kvinnorna. Partiet i sin helhet kämpar för en lagstadgad normalarbetsdag för så många arbetsgrupper som möjligt och detta borde vara ett alldeles särskilt kvinnointresse, evad de äro arbeterskor eller husmödrar, hembiträden eller lantkvinnor, det kämpar för en betryggande socialförsäkring åt alla vid sjukdom, invaliditet, arbetslöshet, ålderdom o. dyl., vilket allt berör kvinnorna, hemmen och barnen i mycket hög grad, det kämpar för att genom en rationell jordpolitik bereda det fattiga folket på landsbygden möjligheter till egna hem med ägande- eller besittningsrätt, allt efter önskan och förmåga, det vill genom den industriella demokratins genomförande bereda arbetarna möjligheter att inom respektive arbetsområden bevaka arbetareklassens intressen, bl. a. genom en mer tillfredsställande bostadspolitik vid industrisamhällena, det vill genom en folklig skolpolitik bereda för alla landets barn en, efter förmåga och fallenhet lämpad uppfostran, med en för alla gemensam bottenkola etc. etc. Kunna vi kvinnor stå likgiltiga inför dessa reformkrav, eller är inte dessa hjärtefrågor för även oss?

Utom dessa större krav ha vi kvinnor en hel del önskemål, som kanske endast vi kunna riktigt uppskatta. Därför gäller det inte bara att rösta med partiet utan även rösta in kvinnor till detta parti. I flera län ha våra kvinnor satts upp på valbara platser, om kvinnorna möta upp vid valurnorna. Så i Skåne, Halland, Stockholms och Uppsala län m. fl. Det bör alltså vara en hederssak för

oss att trygga dessa kvinnors inval.

Om vi här i Sverge kunde uppbbringa samma kvinnoproportion inom vårt parti som t. ex. i Finland — där finnas 12 kvinnor utav 60 socialdemokrater — så kunde givetvis de frågor som beröra oss, på ett helt annat sätt studeras och beredas samt framföras än vad fallet är när endast ett par representanter finnas. Såsom speciella kvinnofrågor skulle jag vilja beteckna, ehuru de ju sant nog äro utav betydelse för hela släktet, sådana som moders- och änkepensioner, förlossningshem, lika lön för lika arbete, tillträde till alla lämpliga arbetsområden utan speciell särlagstiftning, bostadsfrågan m. fl.

Vid kommande riksdagsperiod komma många andra för även oss vitala frågor att framföras och avgöras i ena eller andra riktningen, beroende på vår eller borgarklassens vinst vid valet i höst. Att borgarklassen — d. v. s. över- och medelklassen, som utgör knappa 43 % av landets röstberättigade men dock förfoga över majoriteten i riksdagen — kommer att med alla medel försöka förvärva majoritet även för kommande riksdagsperiod är alldeles tydligt. Valallianser ingås här och där, borgartidningar av olika kulörer fria ohöljt till varandra om samarbete, socialdemokraterna och deras politik nedsablas och beljuges och folket skrämmer som vanligt med ryssen, både i form av kommunism och som krigsbuse, allt i det vällovliga syftet att hindra socialisterna från att erövra majoritet i riksdagen. Och dock vore det väl mera i enlighet med landets välfärd, att folket, de mindre bemedlade, som ju utgöra den överväldigande majoriteten av bebyggarna, skulle ha makten i landet än att denna samma makt fortfarande skall vila i det gamla fåtalets händer.

Överallt i världen börja förhållandena att ändras i riktning mot en verklig demokratisering av regeringar, parlament och andra styrelseområden, varför skulle då vi här bli efter, vi, som förut gått i täten!

Ett himmelrike på jorden kunna vi ej vänta, även om vid valet i höst folket blir s. a. s. "herre i eget hus", men nog skulle det bereda möjligheter för en god knippe av gagnande reformer att därigenom realiseras. Då nästan alla dessa reformer måste i lika hög grad beröra oss kvinnor och då vi dessutom ha en hel del önskemål, som vi tidigare inte haft möjlighet att ens framföra, följer med nödvändighet att kvinnorna ha det allra största intresse av hur valet utfaller.

På oss kvinnor i Socialdemokratiska kvinnoförbundet, som utgöra eliten av de socialistiskt tänkande kvinnorna, påvilar ett drygt och ansvarstungt arbete med att väcka upp alla de likgiltiga, slöa och okunniga 56 % arbetarekvinnor, som skolkade förra valet. Men detta måste göras, även om vi skola, som gumman i Mjölby vid förra valet, gå mer än en mil bara för att åhöra ett föredrag. Och inte ett hem, inte en stuga eller en kvinna får lämnas i fred för vår upplysning och agitation. Det är vår rätt och vår plikt emot framstegsarbetet i landet och vår skyldighet mot alla dem som behöva hjälp och uppmuntran i sin fattiga, trista och ofta tunga tillvaro.

Kvinnornas särskilda intressen sammanfalla alltså i stort med det socialdemokratiska partiets vid stundande val, låt oss då också förena oss därmed för att säkerställa en dylik majoritet i andra kammaren.

Detta kan gå, det bevisas av statistiken vid förra valet, om alla reserver lockas fram, ibland såväl män som kvinnor, men huvudsakligen bland kvinnorna.

Må alltså vår lösen bli: Alla kvinnliga reserver åt Socialdemokratiska arbetarepartiet!

Nelly Thüring.

Tidens Läkarbok. Femte och sjätte häftet av Tidens Läkarbok ha nu utkommit. I dessa avslutas kapitlet om matsmältningsorganens sjukdomar och ingår en utredning av ämnesomsättningens sjukdomar, sockersjuka och fettsot, kort och sakligt skriven av d:r Carl Gustaf Sundberg.

I 6:te häftet påbörjar d:r E. Louis Backman en högintressant artikel om de endokrina körtlarna och deras sjukdomar, ett under de senaste åren alltmera uppmärksammat kapitel inom läkarvetenskapen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Västmanlands soc.-dem. kvinnodistrikts årskonferens.

Stor tillslutning, livliga förhandlingar och kamratlig stämning.

Västmanlands distrikt av Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund hade på annandagen sin ordinarie årskonferens i Folkets hus i Västerås. Konferensen, som var besökt av ett stort antal ombud och övriga intresserade från länets olika delar, öppnades av fru Agnes Söderquist, Västerås, vilken erinrade om att distriktsorganisationen betydligt stabiliserats under det år som gått. Som representant för Västmanlands socialdemokratiska partidistrikt hade infunnit sig hr E. A. Westholm och det socialdemokratiska ungdomsdistriktet representerades genom sin ordf., journalisten Albin Lindkvist.

Till ordförande för konferensen valdes fru Alma Melin från Fagersta och till sekreterare utsågs fröken Olga Lindgren, Västerås.

Av styrelseberättelsen framgick, att en ny klubb tillkommit under året, nämligen i Tillberga, vilken klubb redan visat sig vara mycket livskraftig. Samarbetet mellan V. U. och de olika klubbarna har varit det bästa. Agitationen har under verksamhetsåret bedrivits dels av klubbarna själva, dels under medverkan av V. U. En instruktionskurs, som var i alla avseenden mycket lyckad, har hållits i Fagersta, och medlemsantalet har ökat. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 709:98 med en behållning vid årsskiftet på kr. 110:76. På revisorernas förslag beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Konferensen beslöt vidare göra ett tacksamhetsuttalande till Västmanlands Folkblad för det tillmötesgående tidningen visat kvinnorörelsen och dess strävanden.

Till studiekursen i Brunsvik beslöt konferensen sända tvenne ombud.

Till ledamöter av V. U. för innevarande år valdes fruarna Agnes Söderquist, Mathilda Johansson och Blanche Daun, Västerås, med Olga Hellberg och Olga Lindgren, Västerås, som suppleanter. Övriga styrelseledamöter skola utses av klubbarna i Sala, Surahammar och Köping. Revisorerna blevo Elin Askerlund och Emilia Hamré, Västerås.

Sedan erforderliga val förrättats behandlades änkepensioneringsfrågan, vilken inleddes av fru Alma Melin från Fagersta. I debatten om denna fråga, som blev ganska livlig, deltog flera av ombuden med längre och kortare inlägg och en hel del beaktansvärda synpunkter anfördes. Debatten resulterade i ett beslut om att hänskjuta frågan till klubbarna. Konferensen uttalade samtidigt sin anslutning till det från Eskilstuna motionsvis framförda yrkandet till kvinnoförbundets kongress, att frågan måtte remitteras till den socialdemokratiska riksdagsgruppen för utredning.

Vidare behandlades frågan om kyrkans skiljande från staten, vilken man också hänsköt till klubbarna för diskussion.

Med anledning av ett förslag från Norbergsklubben om att distriktskonferensen ett kommande år måtte taga sin början så tidigt att deltagarna i densamma även kunna bli i tillfälle att närvara å partidistrikts kongress, beslöt att göra en framställning till partidistriktet i syfte att få detsamma att förlägga sin kongress till påskdagen och annandagen i stället för som hittills påskafton och påskdagen.

Konferensen avslöts med tal av fru Söderquist samt hrr Westholm och Lindkvist.

Efter den egentliga konferensen hölls paus, varunder serverades kaffe och smörgåsar. När deltagarna ånyo samlats höll redaktionssekreterare Aron Eriksson ett föredrag om "Betydelsen av 1924 års val".

Från Hässleholm.

Torsdagen den 7 augusti 1924 begrovs å Hässleholms kyrkogård stoffet efter avlidna kamraten Hulda Nilsson, som ofta endast en kort tids sjukdom rycktes bort från sörjande make och 6 små barn. Hon har livligt deltagit i kvinnoklubbens arbete och så länge krafterna tillät var Hulda den som aldrig svek då det gällde att arbeta för rätten åt de små i samhället.

I processionen, som utgick från Hotell Temperance, deltog en skara föreningskamrater med J. H. F:s florbekända fana i täten. Jordfästningen ägde rum i kapellet och förrättades av kommunister Th. Svensson, som även talade varmt och innerligt tröstens ord till de sörjande. Vid graven uttalade vagnsförman C. Björklund å J. H. F:s vägnar ett tack till den avlidna för det goda arbete hon nedlagt för nykterhetens ädla sak. Å kvinnoklubbens vägnar uttalade ordf., Anna Werner, ett sista tack med följande verser:

Kort blev den bana. Hon föll så ung.
Föll när hon stod där i sällhet och ära.
Sorgen blev bitter och kvävande tung,
Bitter för alla, som stått henne nära.
Aldrig skall glömmas det namn som hon
burit.

I vår kamratkrets vi ständigt dig minns.
Hav tack, kamrat, för var handling,
som krävde beslutsamhet, mod,
Hav tack för ditt varma hjärta,
som oss i nöden förstod.
Hav tack att som kvinna du kämpat
för framtidens lyckostad.
Och att du för alltid har varit,
on god och trogen kamrat.

Sedan fanan sänkts 3 gånger över graven var den gripande begravningen slut. En myckenhet kranzar hade sänts till båren och oräkneliga voro de buketter, som följde i graven. Alla kände vi att vi för lorat en god och pålitlig kamrat.

Kära Hulda, din arbetsdag är slutad.
Vila i frid!

F. F.

Från Falkenberg.

Falkenbergs soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt ordinarie årsmöte i Folkets Hus den 13 februari 1924.

Ur årsberättelsen kan anföras följande: Klubben har hållit 9 ordinarie och 3 styrelsemöten. Klubben har nämligen på mötet i april beslutat att ej hålla några möten månaderna juni—augusti, då dessa möten vanligen bli dåligt besökta. Omkring 400

ox. Morgonbris ha sålts under året. Mötena, som varit väl besökta, ha varit präglade av intresse och arbetsglädje, som vid anordnande av diskussionsfrågor gjort dem livliga och intressanta. Klubben räknar 45 medlemmar.

I samband härmed kan nämnas att klubben den 23 mars firade sin 5-åriga tillvaro med en anslående fest. Klubben hade till nämnda högtidsdag inbjudit Halmstads- och Varbergskamraterna samt arbetarekommunen på platsen, varav från Varberg 24 st. och från Halmstad 9 st. hade hörsammatt inbjudningen, vilket i hög grad förlånade festen en högtidlig stämning.

Ur programmet må anföras: musik, Haydn, Mozart, utförd av en stråkkvintett bestående av 5 syskon, solosång till piano, ett medryckande föredrag av folkskollärare Orrgård över ämnet: "Vi och vår ungdom", historik och deklamation, var efter bjöds på te och bredda smörgåsar. Telegram avsändes till fru Nelly Thüring. Sedan tal hållits av såväl Halmstads som Varbergs representanter avslöts den angenäma festen.

J. C.

Från Långshyttan.

Långshyttans soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt första årsmöte den 25 februari. Styrelse- och revisionsberättelserna fördrogos och godkändes enhälligt och beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet. Till ordf. och korresp. sekr. omvaldes Gunni Stenlund och till kommissionär för Morgonbris omvaldes Agda Höglund. Av Morgonbris ha förstälts 475 ex.

Klubben har under det gångna året anordnat en aftonunderhållning med föredrag av överlärare Holnkvist, ett föredrag av fru Disa Westberg; vidare har klubben haft två möten gemensamt med Stjärnsunds kvinnoklubb, ett på var plats vid olika tillfällen. Ett diskussionsmöte har hållits, till vilket platsens arbetarekommun och ungdomsklubb voro inbjudna. Vid årsskiftet deltog klubben i agitationen för Dala-Demokraten och erhöll 35 prenumeranter. En av klubbens medlemmar är ledamot i fattigvårdsstyrelsen.

Under den stora järnbrukskonflikten, då de flestas män gingo i lockout, företog klubben en insamling bland dem, som ej voro indragna i striden. Denna insamling lämnade ett resultat av kontant kr. 387:55 samt 90 kg. spannmål, vilket överlämnades till avd. 153.

Klubben räknade vid årsskiftet ett medlemsantal av 58 st., vilka flitigt och med intresse besökt klubbens möten och har samarbetet varit det bästa, men ännu stå många arbetarekvinnor utanför vår förening och oförstående för vår sak, därför uttala vi den förhoppningen då vi nu gå detta nya arbetsfyllda år tillmötes, att varje arbetets kvinna måtte vakna upp och sluta sig till den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Med parthälsning till alla kamrater landet runt och en önskan om ett framgångsrikt arbete under det nya året.

Korresp. sekr.

Från Oxelösund.

Oxelösunds soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 10 jan. 1924. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Utom klubbens ordinarie möten ha även

en del instruktionsmöten hållits, därav ett med fru Hulda Flod som ledare. Alla möten ha iakttagits med stort intresse av kamraterna.

Sedan den 1 januari 1923 är klubben med i distriktet och har med anledning därav låtit sig representera med ett ombud vid distriktsmötet i Eskilstuna den 30 sept. 1923. Medlemsantalet är ej så stort, men trots det ha vi ändå lyckats få in 4 st. medlemmar i de samhälleliga institutionerna, nämligen 2 i kommunalfullmäktige och 2 i municipalnämnden. Samarbetet har i allo varit gott och må vi även i fortsättningen försöka göra vårt bästa.

En hjärtlig hälsning till kamrater landet runt.

Korresp.

Från Amål.

Freds demonstrationen i Amål den 3 augusti gynnades av ett strålende väder och demonstranternas antal räknades till 600, bland vilka märktes personer från olika idcella sammanslutningar, däribland kvinnoklubbens medlemmar. Företrädde av Amåls musikkår tågade demonstranterna till Örnässkogen, där fredstalet hölls av pastor Harald Hallén, musik utfördes av musikkåren, sång av Verdandikören och deklamation av fabrikör Bror Moll från Karlstad. Allt mottaget med livligt bifall.

Halléns tal, som belystes med många goda exempel ur den egna erfarenheten, åhördes av cirka 1,000 personer och utgjorde ett intressant och lyckligt försök att psykologiskt förklara hur kriget kunde bli en verklighet. Tal ställde frågan så, huruvida människan med sin vilja kunde behärska händelser, eller om hon vore ett offer för tillfälligheter. Dömde man efter den svarta veckans tilldragelser kunde man icke ge någon skulden och ansvaret för kriget: att ge exkejsaren detta vore honom en oförtjänt ära. Ej heller kan man anklaga de socialistiska idéernas män att de ej hindrade kriget. Alla grepos av krigets mäktiga psyke. Ingen kan anklagas, alla voro offer för de ekonomiska motsättningarna i världen. Hädanefter gällde det att söka komma därhän, att det ädelt mänskliga kunde behärska de ekonomiska lagarna, att kapitalet trädde i tjänst hos människorna, och ej tvärtom.

Efter föredraget antogs fredsresolutionen enhälligt av de församlade.

Referenten.

Från Huskvarna.

Den 24 febr. 1924 firade Huskvarna soc.-dem. kvinnoklubb sitt 5-årsjubileum med en enkel festlighet tillsammans med Jönköpingsklubben. Festen inleddes med en återblick på klubbens arbete under dessa fem år. Klubben bildades den 18 febr. 1919 efter ett föredrag av fru Signe Vessman från Stockholm över ämnet: "Kvinnorna inför den kommunala ny-

Partivänner!

Vid behov av
fotografiskt arbete
vänd Eder till

Atelier Thüring

Hornsgatan 26
Stockholm

där Ni får ett förstklassigt arbete till billigt pris. Artistiskt atelierarbete

Grupper, bröllop o. d.
utom atelien

Tel.: Söder 318 80

orienteringen" Sedan dess ha hållits 58 enskilda möten och 6 offentliga agitationsföredrag samt 12 kamratmöten tillsammans med Jönköpings och Norrahammars klubbar. Dessutom har klubben för att stärka sin kassa anordnat samkväm och basarer. Klubben har tagit livlig del i agitationsarbetena för valen och har det lyckats oss att få in en kvinnlig representant för partiet i stadsfullmäktige.

Av Morgonbris har försålts 3,000 ex.

Mötena ha i regel varit väl besökta och alla aktuella frågor ha livligt diskuterats och vi tro oss icke säga för mycket då vi påstå att klubben blivit en kär mötesplats för arbetarekvinnorna.

Efter femårsberättelsens uppläsande höll folkskollärare S. Salomonsson ett till hjärta och förstånd gående freds föredrag, vari han särskilt uppmånade oss kvinnor att arbeta mera för fredssaken än vad nu är fallet. Efter föredraget tillsattes en kommitté för att utreda möjligheterna för att bilda en fredsförening på platsen.

Vidare förekom musik, sång och uppläsning samt kaffedrickning, allt under den bästa stämning.

Huskvarnaklubben vill härmed sända sin hälsning till klubbarna landet runt.

Sekreteraren.

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra
inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3.—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonpris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre per mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Från Hässelby villastad.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb har i år firat sin 5-åriga tillvaro. En fest var anordnad i den nya stilfulla festsalen i det ombyggda Folkets Hus härstädes. Högtidstalet hölls av fru Ruth Gustafson, som talade om resultatet av kvinnornas uppgifter i det politiska livet. Förutom sång och musik av framstående förmågor förekom deklamation av fru Sigröd Karlson, som förtjänar en särskild eloge för sin alltid outröttliga villighet att utan ersättning ställa sig till tjänst.

Med vår ordförande, fru Hilda Karlson, som stått trogen på sin post ända från början, ha vi i mån av förmåga sökt göra vårt bästa för vår sak och vårt arbetschema har gått i stil med övriga kvinnoklubbar. Och är det oss ett gott tidens tecken, att arbetarekommunen härstädes på det hela taget ställt sig förstående och intresserad för vårt arbete. Dess ordf. har välvilligt ställt sig till vår tjänst med föredrag om frihetskampen i Sverige alltifrån Engelbrekts tid ända intill våra dagar samt om arbetarörelsen på 1830-talet. Det är av synnerligt intresse och stor nytta att få en liten inblick i socialismens och arbetarörelsens historiska utveckling. Ett faktum som tal. också framhöll och som borde beaktas inom våra klubbar.

Under större delen av det gångna året har vårt arbete varit så gott som vilande, beroende på husvillhet i följd av den ovan nämnda ombyggnaden. Men före jul anordnade vi jämte Spånga kvinnoklubb en instruktionskurs under ledning av fru Sigröd Lundin. Denna kurs präglades av stort intresse från deltagarnas sida.

I styrelsen sitta som kassör och sekreterare fruarna Sofia Haglund och Signe Höök. Suppleanter äro fruarna Sigröd Karlsson och Amanda Hill och tidn.-kommissionär fru Anna Hanson.

Klubben är representerad i pensions- och fattigvårdsstyrelserna och i kommunal- och municipalfullmäktige.

Med kamrathälsning.

Ref.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Från Varberg.

Sällan, eller kanske aldrig, ser man något från Varberg, men ändå finns där en soc.-dem. kvinnoklubb, som är ganska pigg och som nyss har firat sin 5-åriga tillvaro. Kanske vi inte ha utträttat så mycket på dessa 5 år, men vi hoppas att i fortsättningen mera skall bli utträttat. Klubben har haft inbjudan till Falkenbergens 5-årsfest och det satte fart i Varbergarna. Inte mindre än 24 st. reste till festen och det var något enastående att få se och höra hur det arbetas där nere. Det är en präktig klubb efter vårt ömdöme och vi önskar dem en god fortsättning i arbetet och mycket tack för inbjudningen. Sådana besök hos kamrater på andra platser giva gott utbytte.

A. S. W.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. St. Eriksgatan 10 n.b.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Förningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel.

1314.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Jenny Larsson, Stormgatan, Höganäs.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. och korresp. sek. fru Anna Svensson, Tranegatan 10, Landskrona. Styrelsen.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/9 i Folkets Hus' B-sal. Styrelsen.

Skivarpssoc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.